

ELS miralls del Museu del Cinema

crònica

Just al costat de la porta que introdueix el visitant en l'audiovisual que fa de pròleg a l'exposició del Museu del Cinema, hi ha un mirall. Es veu que la gent, distreta, el confon sovint amb la claror d'una entrada i s'hi acosta decidida sense adonar-se de l'artifici, probablement perquè l'obertura de debò, que queda a les fosques, té l'aparença d'una superfície opaca. El vigilant del museu, que m'havia vist anar de dret cap al mirall i frenar de sobte atordida, provava amablement de minimitzar la meua candidesa explicant-me que la confusió era general. Però després, a la sala obscura de la projecció, mentre una veu explicava com havíem passat de la fascinació per les ombres a la cova prehistòrica al sentiment d'irrealitat de veure des de casa l'astronauta ingràvid a la lluna, encara pensava en l'estupor que

m'havia immobilitzat en reconèixer-me en el mirall.

No sé fins a quin punt la mirada perplexa que ens retorna aquest mirall imprevisit de l'entrada, en aquell moment que encara creiem que algú, estranyament semblant a nosaltres, se'ns acosta, és el veritable preàmbul del Museu del Cinema, perquè en aquesta contemplació hipnòtica hi ha un brevíssim instant que som uns desconeguts per a nosaltres mateixos.

Recordo una atracció de fira que consistia en un laberint de miralls pel qual havíem de perdre'ns buscant la sortida. El joc guanyava en emoció si en el mateix moment hi havia més gent participant-hi, perquè els reflexos de tots els altres, multiplicats infinitament, intensificaven la desorientació i l'ansietat per alliberar-nos d'aquella multitud amenaçadora. N'hi havia que trobaven el camí de seguida —diuen que el truc és mirar sempre a terra, per esquivar l'engany dels miralls—, però els altres avançàvem molt lentament, allargant una mica les mans per parar els cops en cas que equivoquéssim el camí i amb un elevat sentit del ridícul, perquè les parets de vidre de la caseta ens sotmetien a la mirada burleta dels transeünts. Hi caminàvem com els cecs, alçant lleugerament el cap —quan no hi veiem, no sé per què, mirem enlaire—, temerosos de topar amb la nostra pròpia imatge en els miralls, trobada fatal, perquè indicava que tornàvem a estar atrapats i perquè ens mostrava la nostra expressió desvalguda.

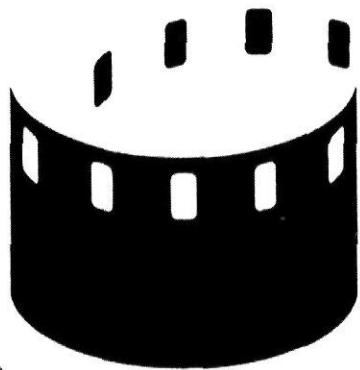
*Tomàs Mallol,
amb les autoritats,
en la inauguració
del Museu.*

JORDI S. CARRERA © FUNDACIÓ MUSEU DEL CINEMA - COL·LECCIÓ TOMÀS MALLOL

El Museu del Cinema també és ple de miralls, potser per advertir-nos dels simulacres de realitat que ens envolten, que fascinen i espanten alhora. Apareixen en qualsevol racó, enmig de les vitrines que contenen les màscares i les marionetes de cartó de l'antiquíssim teatre d'ombres oriental, de les fantasmagories de la càmera obscura i de la llanterna màgica, dels diorames, els zoòtrops i de centenars d'aparells extraordinaris, alguns de formes certament extravagants, proveïts d'una lent i, doncs, de mirada. Però el que més em meravella encara és un forat insignificant que hi ha enclotat en una mena de sagetera, a la paret que dóna a la plaça de la Constitució, en una sala del tercer pis; un forat de llum no pas més gran que el que hi hauria fet la punxada d'una agulla i que envia a l'interior, per una combinació precisa de miralls, una imatge mòbil del tràfec del carrer. Convertit en imatge, el desordre del món esdevé una postal entenedora i portàtil, però sotmetent-lo, forçosament, a un procés d'esquinçament de la realitat.

No calia esperar el naixement del cinema perquè les representacions es moguessin. Els primers jocs visuals ja explotaven la il·lusió del moviment per captivar l'espectador, aquest ull imprescindible perquè l'imaginari es desplegui. Es movien les ombres en el teatre xinès, i les plaques de la llanterna màgica, mostrant-les

El vestíbul del Museu durant l'acte inaugural.

molt ràpidament per la lent del projector, i els ninots del zoòtrop, i el sol i la lluna en els panorames, que permetien passar del dia a la nit en pocs segons tapant-los o exhibint-los alternativament contra la llum. No en fèiem prou, de veure-hi; volíem conservar el que vèiem, i un cop retinguda la imatge, volíem transformar-la.

Tot prenia vida darrere el llençol de l'espectacle i, en canvi, l'invent que havia d'obrir les portes al cinema estava codemnat a la rigidesa, a la immobilitat. La fotografia va néixer de la progressiva experimentació tècnica per satisfer el desig de capturar la brevetat, de glaçar la vida per mostrar-la, i de perpetuar-la convertint-la en un objecte de possessió. Per això és tan dolorós veure la quietud fúnebre que desprenen els retrats, emmarcats en unes luxoses capsetes de plata que els familiars guardaven com una joia. Els primers daguerreotips mostren éssers evaporats,

fantasmals. El temps d'exposició s'havia de prolongar tant, que m'imagino que els models acabaven levitant com esperits i la càmera finalment capturava aquesta aurèola fugaça.

Al museu hi ha un espai on es reproduïx l'escenografia que servia de teatre de fons als models del fotògraf: una butaca vuitcentista, cortinatges de vellut, un paisatge pintat i l'enorme càmera apuntant-hi, amb la gran lent escrutadora i vigilant. La butaca és buida, però és fàcil imaginar-nos-hi asseguts, mirant encarcerats cap a l'objectiu, en aquell moment que ens anticipem, com deia Roland Barthes, a la intenció del fotògraf i ens fixem, en l'artifici de la posa, com a imatge.

I arriba el cinema, que allibera la fotografia de la seva quietud mortuòria, tot i mostrar encara una realitat espectral, amb la fabulosa imatge del tren entrant a l'estació de Marsella, que devia provocar més d'un xiscle al Salon Indien. Quin altre gaudi, barrejat d'espant, pot proporcionar-nos encara la ficció del cinema?

EVA VÀZQUEZ